

Autosnelweg A5

A5

A5 Basel - Darmstadt.

[Deel 1 - ABK Weil am Rhein - ABK ABD Karlsruhe \(A8\)](#)

[Deel 2 - ABD ABK Karlsruhe \(A8\) - Walldorf \(A61\)](#)

[Deel 3 - ABK Walldorf \(A61\) - ABK Darmstadt](#)

[Begin van het document](#)

De 5 Van Basel tot het Darmstädter Kreuz

B = Bundesstraße E = Europaweg.

Grens met Zwitserland Weil am Rhein.

 Weil am Rhein.	Weil am Rhein.
---	---

Km 812 Uitrit 69 Weil-Hüningen	5
---------------------------------------	--

Weil/Hüningen

- De plaats Weil/Hüningen ligt direct links van de snelweg.
- Het einde van de A5, is bijna bereikt.
- Weil ligt op 1 km afstand van de gezamenlijke Duits/Zwitserse grensovergang, "Weil am Rhein".
- Achter de gebouwen voor de grensformaliteiten ligt het zeer grote rangeerterrein waar dagelijks meer dan 32.000 goederenwagens worden verwerkt.
- Het terrein is 120 ha groot.
- Een getal: Jaarlijks overschrijden meer dan 20 miljoen mensen de grensovergang bij Weil.

Km 810 uitrit 68 Autobahn Kreuz: Weil am Rhein.	5	98 Lörrach – Bad Säckingen	5
	98	98 Bodenmeer.	

Lörrach

 ± 27.000 inwoners.

- Gelegen aan het einde van het bekende Wiesental, waardoor de rivier de Wiese loopt, die bij de plaats Weil in de Rijn mondt.
- Belangrijke markt voor wijn en fruit, terwijl er wekelijks driemaal Schwarzwälder Schinken en "Nausgebranntes Kirschwasser" wordt verhandeld.
- Is ook industrieplaats.
- De ligging bij het drielandenpunt Duitsland, Frankrijk en Zwitserland biedt gunstige mogelijkheden voor industrie en andere economische bedrijvigheid.

**Km 802 Uitrit 67 Efringen-
Kirchen**

5

Efringen/Kirchen

- Tussen de uitrit en de dorpen Efringen en Kirchen ligt het kleine plaatsje Istein te midden van wijnbergen en steile berghellingen.
- Het oudste gedeelte van het plaatsje wordt gevormd door nauwe steegjes en steile trappen en staat onder Monumentenzorg.
- Ongeveer 500 meter voorbij de laatste uitrit een tweetal steengroeven links van de weg.
- Een met gele Jurasteen, waarin de mens in het bronstijdperk reeds naar Jaspis (een halfedelsteen) zocht.
- De tweede is er één met kalksteen in de Isteiner Klotz (347 m).
- Naar deze groeve is de "Klotzenwein" genoemd, die gemaakt wordt van de druiven die groeien op de steile hellingen van deze Klotz.

   Bad Bellingen Km 794

5

Bad Bellingen

- Bij het boren naar olie werd hier een geneeskrachtige bron aangeboord, waarvan de plaats zeer veel profijt trekt.
- Even voor de volgende uitrit ligt links van de weg het dorpje Kleinkeurs met op de achtergrond de Engeberg (353 meter).

Müllheim ± 13.000 inwoners.

- elegen aan de voet van de met wijngaarden bedekte uitlopers van het "Blauen Massief", (deel van de berghellingen rond de plaats Badenweiler) oostelijk van Müllheim.
- De plaats was reeds zeer vroeg in de geschiedenis bekend en was bewoond door achtereenvolgens: Kelten - Romeinen en Alemannen.
- In de maand april wordt ter plaatse een traditionele wijnmarkt gehouden.
- De beroemde "Markgräfler" wijn staat dan centraal .
- De uitrit Müllheim/Nevenburg is tevens te benutten voor de grensovergang naar Frankrijk in de richting Mulhouse (15 km) - Dyon/Lyon.
- Doch wenst men over het Franse net van snelwegen zijn weg te vervolgen dan is het verstandig de volgende mogelijkheid te benutten nl. die het Dreieck Nevenburg biedt.

Km 790 uitrit 66 Autobahn Kreuz: Neuenberg.	5	Aansluiting met Frankrijk Belford.	5
--	--	---	--

Km 785 Uitrit 65 Müllheim-Neuenburg.	B378 Müllheim	B378 Neuenburg.	5
---	----------------------	------------------------	--

Müllheim/Nevenburg

- De afstand naar Nevenburg is maar kort daar de plaats direct links van de snelweg ligt.
- Niet te verwarren met de plaats Neuenbürg in het dal van de rivier de Enz in het noordelijk deel van het Zwarte Woud.
- De plaats Müllheim ligt aan de B3 (oude weg van Freiburg naar Basel) op een afstand van 6 km links van de weg.

Km 774 Uitrit 64b Hartheim-Heitersheim	5
---	--

Km 766 Uitrit 64a Bad Krozingen	5
--	--

Bad Krozingen

- De plaats Bad Krozingen ligt op een afstand van 4 km links van de snelweg.
- Badplaats voor hart- en vaatziekten m.n.
- In de Glocklehofkapelle ter plaatse fresco's uit de 9de eeuw.
- Kleine plaats met ± 6000 inwoners.
- Het oude slot uit 1579 was vroeger "proosdij" (woning van de abt) van de Benedictijnenabdij te St. Blasien.
- De snelweg loopt nu verder door het Rijndal in de nabijheid van de rivier.
- Dit deel van de Breisgau heet Markgräfler Land het zuidelijkste deel van de Bovenrijnse laagvlakte.
- Oostelijk van de weg strekt zich een vruchtbare vlakte uit tegen de uitlopers van het Zwarte Woud.
- Hier brengt de wijnbouw de "Marktgräfler Wein" voort.
- De belangrijkste wijnrank is hier de "Gutedel" die 200 jaren geleden door Markgraaf Karl Friedrich von Baden uit de Fränkische Schweiz (streek bij Bamberg-Coburg) meegebracht, waar deze bekend is onder de naam Fendant.

Km 760 Uitrit 63 Freiburg-Süd.	B31 Freiburg.	5

Km 754 Uitrit 62 Freiburg-Mitte.	B31a Freiburg.	5

Freiburg Mitte ± 176.000 inwoners.

- Vanaf de uitrit uitzicht op het 5 km verwijderde centrum van de stad.
- De belangrijkste plaats van het Zwarte Woud die jaarlijks vele duizenden bezoekers trekt.
- Gezien de strategische ligging, aan het begin van de route door het "Höllental" naar het oosten en centrum Zwarte Woud, gaven de graven van Zähringen, die lange tijd over dit gebied heersten, veel aandacht aan de plaats.
- Zij maakten er hun belangrijkste en sterkste vesting van in de 14de eeuw schaarden zij zich echter onder de Habsburgers waarvan zij grote voordelen verwachtten, hetgeen gebeurde.
- Werd universiteitsstad, kregen het "Muntrecht".
- Kregen de beschikking over een zilvermijn nl. de Schauinsland.
- In de dertigjarige oorlog maakten de Fransen er een Franse bezitting van resp. sterke Franse vesting.
- Vele malen kwam de stad in andere handen b.v. van de Oostenrijkers in 1806 kwam zij in bezit van het pas opgerichte hertogdom Baden, waarna het rumoer om de stad langzaam maar zeker minder werd.
- Handelscentrum, met name voor wijn en hout de stad heeft enige industrie, doch het is ondanks moderniseringindustrie etc. de "oude stad Freiburg" gebleven.
- Vele oude gebouwen zijn er te bezichtigen, waarvan de Munsterkerk de belangrijkste is, gebouwd in de jaren van de 12de tot 16de eeuw.
- De enige grote gotische kerk van Duitsland, welke in de middeleeuwen geheel is afgebouwd.
- Bouwmeester Heinrich Muller uit Straatsburg bouwde in het begin van de 14de eeuw de 116 meter hoge toren.
- Het was voor het eerst dat een grote kerk met één toren werd gebouwd.
- Al spoedig werd dit voorbeeld ook elders gevolgd met name het beeldhouwwerk van het hoofdportaal is prachtig en geniet grote bekendheid.

   Schaunsland. Km 750

Km 749 Uitrit 61 Freiburg-Nord.	B294 Gundelfingen.	
--	---------------------------	---

Freiburg Nord

- Het is uiteraard de beste uitrit naar de stad Freiburg als men van het noorden komt.
- Tevens kan het de toegangsweg zijn naar het hierboven genoemde Glottertal, maar vooral naar het "Höllental", de route van Freiburg naar de bekende Titisee.
- Ook naar de Feldberg (1493 m) de hoogste berg van het Zwarte Woud kan van deze route gebruik worden gemaakt. (De Feldberg is het oudste skigebied van Duitsland).
- Rechts van de weg uitzicht op de Totenkopf, de hoogste top van de Kaiserstuhl (557 m), waarop een televisiezender is geplaatst.
- Samen met de iets zuidelijker gelegen Tuniberg vormt de hoogte een "bergeiland" tussen het Zwarte Woud en de Vogezen.
- Op de hellingen groeien wijnranken die de volgende wijnen met name voortbrengen: Ruländer, Silvaner, Traminer en de blauwe Spätburgunder.
- In de taal van de wijnbouwers worden de hellingen van de Kaiserstuhl "Groszlage Vuldanfelsen" genoemd en die van de Tuniberg als "Groszlage Attilafelsen" aangeduid.
- (Atilla was een koning der Hunnen, die op deze hellingen strijd geleverd heeft.)
- Vroeger waren de hellingen terrasvormig.
- Op de terrassen groeiden de wijnranken.
- Het was het beeld van de oeroude wijnbouwlandschappen.
- De ruilverkaveling heeft hier grotendeels een einde aan gemaakt.
- Juist voor de volgende uitrit Freiburg Mitte, wordt de gekanaliseerde rivier de Dresam gepasseerd, die uitmondt in het Leopoldskanaal.
- Via deze waterwegen heeft de stad Freiburg verbinding met de Rijn.

Km 743 Uitrit 60 Teningen

Km 738 Uitrit 59 Riegel.	B117 Endingen a. Kaiserstuhl.	

Riegel

- Gelegen aan de Badische Weinstrasse die loopt van Baden-Baden via Freiburg-Lörrach naar Basel.
- Eveneens gelegen op een uitloper van het "Kaiserstuhl"-gebergte rechts van de autobaan.
- Oud vulkanisch gebergte met een hoogte van ruim 550 meter.
- Oppervlakte 110 km².
- Van de hellingen komt de bekende wijn de "Kaiserstühler".
- Het gebergte ligt rechts van de snelweg tussen de westelijke uitlopers van het Zwarte Woud en de Rijn.
- Bij Riegel monden drie riviertjes uit het Zwarte Woud nl. de Elz, de Dreisam en de Glotter uit in het Leopoldskanal, dat is gegraven om hoogwater tegen te gaan en een grote afvoer van water naar de Rijn kan verwerken.
- De Elz verlaat het kanaal na enige kilometers weer om dan via een eigen bedding naar de Rijn te vloeien.
- Links van de weg wordt nu de ruïne Lichteneck zichtbaar en na 5 km de uitrit Teningen bereikt.
- Een belangrijke plaats in dit gebied is Emmendingen, die links van de snelweg ligt, doch vanaf de weg niet zichtbaar is.

Km 730 Uitrit 58 Herbolzheim.	Herbolzheim.	
	Rheinhausen	

Km 727 Uitrit 57b Rust-Kappel.	Rust	
	Ringsheim.	

Kappel

- Gelegen tegen de zuidoost helling van de Hochfirst op het punt van samenvloeiing van de riviertjes de Gutach en Haslach die verder westwaarts samen de Wutach vormen
- Door de reine lucht een "Kurort".
- In de winter wordt er op de berghelling geskied.
- De route voert nu door een vruchtbaar gebied de reeds hiervoor genoemde "Breisgau", gelegen tussen Zwarte Woud en de Rijn.

**Km 723 Uitrit 57a
Ettenheim.**

Ettenheim.

5

- Ligt aan het begin van het zeer fraaie Münstertal.
- Dankt zijn naam aan het geslacht van de hertogen van Ettikonen uit de 8ste eeuw.
- In de plaatselijke kerk ligt Prins Louis von Rohan-Guémenée begraven, eens vorstbisschop van Straatsburg.
- Hij was door de Franse koningin Marie Antionette benoemd tot ambassadeur in Wenen.
- Hij voldeed in deze functie geheel niet en vluchtte uit angst voor wraak naar Ettenheim, waar hij verbleef van 1791 tot 1803.
- Een markiezin stelde hem voor de genegenheid van de koningin te herwinnen door haar een met briljanten bezette halsketting te schenken.
- Rohan moest voor de aankoop van de ketting een groot bedrag lenen.
- Hij gaf de halsketting aan de koningin die de stenen van de ketting echter in het buitenland verkocht.
- Deze zaak is de geschiedenis ingegaan als het "Halsbandschandaal".
- Goethe en Alexander Dumas hebben er over geschreven onder de titels "Der Grosz-Cophta" en "Das Halsband der Königin".
- Het bedrog heeft tot een groot proces geleid, dat het aanzien van het Franse koningshuis zeer heeft geschaad.
- Ettenheim is een niet onbelangrijk industriecentrum w.o. één der grootste meubel fabrieken van Zuidelijk Duitsland.
- De sigarenmakerij is hier nog als huisarbeid bekend.
- In het Ettenbachtal ligt op een afstand van 6 km het bedevaartsdorp Ettenheimmünster.
- De uitrit Ettenheim is tevens uitrit naar het dorp Kappel op een afstand van 2 km rechts van de snelweg.

Straatsburg ± 340.000 inwoners.

- Voormalige hoofdstad van de Elzas.
- Thans hoofdstad van het Franse Departement Bas-Rhin.
- Universiteitstad.
- Heeft bisschopszetel.
- Belangrijke havenplaats aan de Rijn.
- Andere belangrijke waterwegen.
- Marne- Rijnkanaal.
- Rhône- Rijnkanaal.
- Aanvoer van ruwe olie via een pijpleiding vanaf Marseille (Middellandse Zee).
- In de oudheid een nederzetting van vissers, doch uitgegroeid tot een belangrijke welvarende stad.
- Na de tweede wereldoorlog is het hoofdstad geworden/zetel geworden van het Europese Parlement, dat vergadert in het "Maison de l'Europe" gebouwd in 1950.
- Het bekendste gebouw is de kathedraal opgetrokken in rode zandsteen en gebouwd in de periode van 12de tot 15de eeuw.
- De voorgevel is in gotische stijl opgetrokken en ontworpen door Erwin von Steinbach.
- Slechts één toren is afgebouwd en op hoogte gebracht en is 142 meter hoog.
- Het hoofdportaal is voorzien van veel beeldhouwwerk, terwijl het rechterportaal bekend is om de voorstelling van de "Dwaze en wijze maagden" en het linker om een beeldhouwwerk vorstellende de "Deugden en ondeugden".
- De kathedraal heeft uitzonderlijk mooie ramen.
- Het interieur is meer dan het aanzien waard.

   Mahlberg. Km 720

 5

Km 714 Uitrit 56 Lahr.	B36 Strasbourg.	
	B36 Lahr/Schwarzwald.	

Lahr/Schwarzwald ± 25.000 inwoners.

- Gelegen aan het begin van het mooie Schuttertal, ontstaan in de 13de eeuw.
- In 1677 door de Fransen verwoest.
- Industriëleplaats.
- Veel herinneringen aan het oude verleden.
- Heeft mooi standspark en een botanische tuin.
- Gedurende de volgende kilometers zo nu en dan een goed uitzicht op de Vogezes in Frankrijk.
- Dit gebergte lijkt veel op het Zwarte Woud en het is aan te nemen dat beide gebergten vroeger een eenheid hebben gevormd.

Km 699 Uitrit 55 Offenbourg.	Offenbourg.	
	Strasbourg.	

Offenbourg

- Deze kruising/afrit is in een "eivorm" gebouwd en wordt het "Offenburger Ei" genoemd.
- Stad met ± 50.000 inwoners.
- Industriestad gelegen in de Ortenau.
- Gelegen aan het begin van het fraaie Kinzigtal.
- Via dit dal is het mogelijk het hart van het Zwarte Woud te bereiken.
- Centrum van het hierboven genoemde gebied de Ortenau, bekend om de wijnbouw en fruitteelt.
- Bezienswaardige oude gebouwen.
- Bekend is het beeldhouwwerk op het oude kerkhof achter de kerk dat de scène op de Olijfberg uitbeeldt.
- Belangrijk verkeersknooppunt zowel voor het weg- als spoorwegverkeer.
- Bekende congres- en jaarbeursstad.
- Hier het begin van de beroemde Schwarzwaldbahn die door prachtige dalen en het hart van het Zwarte Woud loopt.
- Opvallend is het 13 verdiepingen hoge gebouw van uitgeverij Burda, één der 3 giganten in de Duitse drukkerswereld.

Km 691 Uitrit 54 Appenweier.	B28 Kehl – Strasbourg.	
	B28 Appenweier.	

Appenweier

- Belangrijk spoorwegknooppunt i.v.m. de verbinding met de Franse stad Straatsburg en de ligging aan de hoofdverbinding Karlsruhe/ Basel.
- Kleine plaats met ± 4000 inwoners.
- Bezienswaardig enkele vakwerkhuisen.
- Via deze uitrit verbinding met Straatsburg over de modern uitgebouwde B28, die na de tweede wereldoorlog een onderdeel is van de "Freundschaftsstrasse" die verloopt van Stuttgart-Freudenstadt naar Straatsburg.
- De afstand naar Straatsburg is vanaf de snelweg slechts 15 km (Duitse grenspost bij Kehl).
- Het kruispunt met de B18 is van zeer moderne vormgeving.
- Voor de volgende uitrit naar Offenburg wordt de rivier de Kinzig gepasseerd,
- die ontspringt in de omgeving van de stad Freudenstadt in het Zwarte Woud en na een loop van 96 km bij Kehl in de Rijn stroomt.

   Renchtal.	
--	---

Km 677 Uitrit 53 Achern.	Achern.	
	Rheinau.	

Achern

- Gelegen bij de monding van het Acherntal in één grote boomgaard.
- De plaats kent een belangrijke wijnhandel.
- De uit de 14de eeuw stammende St. Nikolauskapelle is zeer bekend mede door het feit dat hierin de in 1675 gesneuvelde Franse generaal Turenne begraven ligt.
- In het Acherntal loopt in de zomermaanden een aantal stoomtreinen tussen Achern en het 11 km verder in het dal gelegen Ottenhöfen.
- In Achern bevindt zich een eigenaardig museum, het Sensen-Museum.
- Hier kan men zien hoe in vroeger dagen zeisen werden gesmeed.
- De geschiedenis van het "handwerk : zeisensmeden" staat hier dus centraal, dit handwerk is thans geheel uitgestorven.

Eurovision

- Op 6 januari 1954 werd het Eurovisie televisienet in gebruik genomen.
- 44 zenders in 18 landen konden daardoor tegelijkertijd het zelfde programma uitzenden.
- Het hiertoe nodige verbindingsnet heeft een lengte van 70.000 km (straalnet).
- 1400 televisiestations zijn hier op aangesloten.
- Om de verbindingen tot stand te brengen zijn straalzenders nodig.
- Duitsland heeft om verbindingen met Frankrijk tot stand te brengen op de "Hornisgrinde" een straal zender geplaatst.
- Op de Feldberg een zender om Zwitserland te kunnen bereiken.
- In Töttgen voor Nederland en België en in de omgeving van de grens bij Salzburg een straalzender voor Oostenrijk.
- Na de uitrit Achern wordt het riviertje de Acher gekruist, die ontspringt op de Hornisgrinde, door het Acherntal loopt en bij Greffern in de Rijn stroomt.

Tijdens de verdere route naar het zuiden moeten we constateren dat er vele riviertjes worden gekruist.

- Het zijn alle stroompjes die ontspringen op de westelijke hellingen van het Zwarte Woud en naar de Rijn stromen.
- Tussen deze riviertjes is ook het Rench-Flutkanaal dat is gegraven van de rivier de Rench even ten zuiden van het stadje Renchen, om het water van de rivier de Rench te kunnen afvoeren bij hoge waterstand en te voorkomen dat de plaats overstroomt.
- Dit kan voorkomen bij veel regen en smeltwater afvoer in het voorjaar.

Km 667 Uitrit 52 Bühl.	Bühl.	

Bühl ± 22.000 inwoners.

- Gelegen aan de oude route Baden-Baden naar Offenburg.
- Centrum van een groot fruit- wijnbouwgebied, terwijl het tevens een verblijfplaats voor vakantiegangers is, gelegen aan de westrand van het Zwarte Woud.
- In de maand mei wordt hier een bekende wijn markt gehouden die druk wordt bezocht.
- Het raadhuis met de laatgotische toren is het bekijken meer dan waard, evenals de plaatselijke kerk.
- Bühl is met name zeer bekend om de teelt van "Frühzwetschgen" een bijzondere soort pruimen.
- Een bekende wijnsoort uit deze omgeving is de "Affentaler".
- Op het etiket dat op de flessen is geplakt staat een aap afgebeeld die een fles omklemt.
- Dit dier heeft echter niets met de wijnbouw te maken.
- De naam Affentaler is ontstaan door een afleiding van het woord "Avé" van de monniken die vroeger in het nabije Affental woonden.
- Het is in de volksmond verbasterd tot Affen!

Schwarzwald Hochstrasse

- Is meest bekende toeristische route van het Zwarte Woud.
- Loopt van Baden-Baden naar Freudenstadt een afstand van 60 km.
- Verloopt op een hoogte van 800 tot 1000 meter.
- De weg voert langs berghellingen en bergtoppen en komt bij het dorp Kniebis, enkele kilometers voor Freudenstadt, weer in de bewoonde wereld uit.
- Het hoogste punt langs de route (en tevens het hoogste punt van het Zwarte Woud) is de Feldberg - 1493 meter.
- Het gebied rond Kniebis dat bijna boomloos een uitermate belangrijk skigebied.
- De weg loopt nu verder naar het zuiden door de "Ortenau" het vlakke gebied tussen Rijn en Zwarte Woud dat hier bedekt is met fruitbomen.

Km 658 Uitrit 51
Baden-Baden.

B500 Baden-Baden.

B500 Schwarzwald Hochstraße

5

Baden-Baden ± 50.000 inwoners.

- Gelegen in het dal van het riviertje de Dos.
- Het is een wereldberoemde badplaats.
- Twintig radioactieve zoutwaterbronnen ontspringen hier en brengen dagelijks 850.000 liter water naar boven.
- Het water heeft een temperatuur van 44 - 68 graden Celsius.
- Het bronwater wordt gebruikt voor bad en drinkkuren en inhalatiekuren tegen reumatische aandoeningen en ziekten aan de luchtwegen.
- De bronnen werden reeds door de Romeinen ontdekt evenals de geneeskrachtige werking van het bronwater.
- Begunstigd door een beschutte ligging is het één van de drukst bezochte badplaatsen ter wereld.
- In de derde eeuw werd de stad door de Alemannen veroverd.
- Daarna heeft de plaats onder Franse heerschappij gestaan.
- Graaf Hermann II liet het "Alte Schloss" op de berghoogte "Battered" ten noord-oosten van de stad bouwen, waarvan thans nog slechts een ruïne over is.
- Markgraaf Christoph I (1475-1527) liet het nieuwe slot bouwen en de stad ommuren.
- In het jaar 1689 werd de stad door de Fransen in brand gestoken en grotendeels afgebrand.
- Onder Carl Friedrich (1728-1811) werd de wederopbouw afgesloten.
- Tijdens de Franse Revolutie kwamen vele Fransen uit de hoge standen hier hun toevlucht zoeken.
- Zij hebben een rol gespeeld bij de opkomst van de stad als centrum van het mondaine leven.
- Het centrum van het uitgaansleven is het Kurhaus, dat in de jaren 1821-1823 werd ontworpen en gebouwd door de beroemde architect Weinbrenner.

Murg en Murgdal

- Ontspringt op de "Schliffkopf" 1056 m hoog in de omgeving van de plaats Baiersbronn even ten noorden van de zeer bekende stad Freudenstadt.
- Een zijriviertje hiervan komt uit de zeer bekende "Mummelsee" aan de Schwarzwald Hochstrasse.
- Het Murgtal is een zeer fraai dal en één der bekendste van het noordelijk deel van het Zwarte Woud.
- Het mooiste gedeelte ligt tussen de plaatsen Gernsbach en Schönmünzach waar de rivier zich een bedding heeft uitgeslepen.
- In het gebergte zodat het dal hier vrij smal is en omgeven/begrensd door steile rotswanden.
- In de omgeving van Raumünzach heeft men een krachtcentrale gebouwd waar men gebruik maakt van het opgestuwde water van de Murg voor opwekking van elektriciteit. (Schwarzenbach Tallsperre)
- In het plaatsje Gaggenau aan de Murg staan fabrieken van Daimler-Benz waar vrachtwagens worden gemaakt.
- De weg loopt nu door een gebied dat de Ortenau wordt genoemd, het is een vruchtbare vlakte tussen hoogten van het Zwarte Woud en de Rijn.
- Links voor wordt dan de berg "Merkur" - 670 m hoog - zichtbaar gelegen even ten noord-oosten van de stad Baden-Baden.

Km 648 Uitrit 49 Ratstatt.	B462 Ratstatt.	
	B462 Gaggenau – Gernsbach.	

Rastatt ± 37.000 inwoners.

- De stad ligt op een afstand van 2 km rechts van de snelweg aan de rivier de Murg.
- Industriële plaats.
- Vroeger was de plaats residentie van de graven van Baden.
- Bezienswaardig is het naar het voorbeeld van het kasteel van Versailles gebouwde slot uitgevoerd in barokstijl en gebouwd in de jaren 1696-1737 (bouwmeester Rossi).
- Het front aan de tuin kant is 230 meter lang.
- Heeft een prachtige slotkerk.
- In 1714 werd hier de vrede getekend tussen Frankrijk en Oostenrijk waarmede een einde kwam aan de Spaanse Successieoorlog.
- Thans is er een museum in gevestigd waaronder voorwerpen die herinneren aan graaf "Türkenlouis", de graaf die de plaats tot stad verhief.
- In de rechtervleugel van het slot is in 35 ruimten het legermuseum ondergebracht dat de geschiedenis weergeeft van de middeleeuwen tot de tweede wereldoorlog.
- De stad heeft vele oude gebouwen die herinneren aan de glorie tijd van voorheen.
- Een bekend bedrijf ter plaatse is dat van de firma Gifor Kittler waar tin figuren worden gegoten.
- Bekend is het op enige afstand gelegen slot "Favorite" waarin één der meest waardevolle porseleinverzamelingen van Duitsland is ondergebracht.
- Juist voorbij de uitrit Rastatt berijden we de brug over de rivier de Murg een 96 km lange zijrivier van de Rijn en direct daarna het viaduct over de Schwarzwälder Tälerrasse, die o.a. door het dal van de rivier de Murg.

Km 632 Uitrit 48 Karlsruhe-Süd.	Ettlingen.	

Km 630 Uitrit 47 Ettlingen

5

Ettlingen ± 37.000 inwoners.

- Links van de weg gelegen op een afstand van 2 km.
- Een industriële plaats, waar echter ook vele oude gebouwen bewaard zijn gebleven w.o. het in barokstijl opgetrokken slot van de Marktgravin Sibylla Augusta.

Autosnelweg A5

Deel 2 ABD Karlsruhe (A8) – ABK Walldorf (A61)

[Deel 1 - ABK Weil am Rhein - ABK ABD Karlsruhe \(A8\)](#)

[Deel 2 - ABD ABK Karlsruhe \(A8\) - Walldorf \(A61\)](#)

[Deel 3 - ABK Walldorf \(A61\) - ABK Darmstatt](#)

[Begin van het document](#)

Km 628 uitrit 46 Autobahn Dreieck: Karlsruhe.	5	8 Pforzheim - Stuttgart.	5
	8	8 München.	

Km 626 Uitrit 45 Karlsruhe- Mitte	5
--	--

Km 624 Uitrit 44 Karlsruhe- Durlach.	Karlsruhe.	5
	Pfinztal.	

Karlsruhe/Durlach ± 290.000 inwoners.

- Ligt verspreid in de bosrijke Boven Rijnse laagvlakte wordt oostelijk begrensd door de uitlopers van het Zwarte Woud.
- De stad dankt haar naam aan de markgraaf Karl Wilhelm von Baden-Durlach, die hier in het jaar 1715 een nieuwe residentie stichtte en het oudste deel van het bekende slot liet bouwen.
- Dit oudste gedeelte wordt gevormd door het middengedeelte met de "Bleitrum".
- In het slot is het Badische Landemuseum ondergebracht, dat vele Griekse en Romeinse kunst voorwerpen bevat.
- Achter het slot is een prachtige slottuin aangelegd waarin een standbeeld is geplaatst van groothertog Karl Friedrich (1738-1811).
- Vanaf het slot spreiden zich 32 straten als een waaier uit.
- Deze wordt afgesloten door de brede Kaiserstrasse.
- In de stad de oudste Technisch Hogeschool van Duitsland die in 1825 werd gesticht.
- Hier construeerde Carl Benz, die in Karlsruhe werd geboren, zijn eerste auto (Carl Benz geboren 25-11-1844 overleden 5-4-1929).
- Enkele bekende industrieën, Singer / Pfaff-Haushaltmachinen (2000 medewerkers) / Siemens und Halske.
- De plaatselijke raffinaderijen krijgen de ruwe olie aangevoerd door pijpleidingen uit de havenplaats Marseille aan de Middellandse Zee.
- Het hoogste gerechtshof van Duitsland is hier gevestigd (Bundesgerichtshof).
- Slechts 3 km verder wordt het Autobahn Kreuz Dreieck Karlsruhe bereikt.
- Van hier loopt de A8 naar het oosten en geeft verbinding in de richting Ulm-Augsburg-München (330 km).

Km 60 Uitrit 42 Bruchsal.	B35	Bruchsal.	5
	B35	Neudorf.	

Bruchsal ± 37.000 inwoners.

- Links van de snelweg gelegen.
- De Pfarrkirche met twee torens St. Peter beheerst het stadsbeeld.
- Deze is gebouwd naar een ontwerp van de grote bouwmeester Balthasar Neumann, en is vanaf de snelweg zichtbaar.
- Zeer bekend is ook het "Bruchsaler Schloss" dat eens het mooiste in barokstijl gebouwde slot van Duitsland was.
- In de tweede wereldoorlog voor 80% vernield, doch in een periode van 30 jaar weer volledig gerestaureerd.
- Met name is beroemd het fraaie trappenhuis.
- Bijzonder fraai zijn ook de tuinen rond het slot.
- Na 13 km wordt het riviertje de Pfinz, een zijrivier van de Rijn gekruist.
- Het vruchtbare gebied links van de weg is naar de rivier genoemd en heet de Pfinzgau.
- Het is de overgang van de Kraichau naar het Zwarte Woud.

 Bruchsal. Km 604	Bruchsal. Km 604 	5
---	---	--

Km 596 Uitrit 41 Kronau.	Waghäusel.	5
	Bad Schönborn.	

Kronau

- Juist oor deze uitrit wordt de rivier de Kraichbach gepasseerd.
- Ligt op de grens van het Rijndal en de Kraichgau, een heuvelachtig gebied tussen Odenwald en het Zwarte Woud.

Autosnelweg A5

Deel 3 ABK Walldorf (A61) - ABK Darmstatt

[Deel 1 - ABK Weil am Rhein - ABK ABD Karlsruhe \(A8\)](#)

[Deel 2 - ABD ABK Karlsruhe \(A8\) - Walldorf \(A61\)](#)

[Deel 3 - ABK Walldorf \(A61\) - ABK Darmstatt](#)

[Begin van het document](#)

Km 590 uitrit 40 Autobahn Kreuz: Walldorf.	<div style="border: 1px solid blue; padding: 2px; width: 20px; margin: 2px;">5</div> <div style="border: 1px solid blue; padding: 2px; width: 20px; margin: 2px;">61</div>	Aansluiting met de 61 Heilbron. 61 Koblenz.	<div style="border: 1px solid blue; padding: 2px; width: 20px; margin: 2px;">5</div>
---	--	--	--

Km 580 Uitrit 38 Heidelberg-Schwetzig.	Oftersheim. Kirchheim.	<div style="border: 1px solid blue; padding: 2px; width: 20px; margin: 2px;">5</div>
---	-----------------------------------	--

Walldorf ± 9.500 inwoners.

- Centrum voor tabaks- en aspergeteelt
- Ten noorden van de plaats het 20.000 m² grote natuurbad aan de rand van het uitgestrekte Hardt Wald.
- Ter plaatse de 1200 meter lange renbaan waarop jaarlijks internationale paarde rennen plaatsvinden
- De stichter van het wereldbekende Walldorf Astoria hotel in New York is hier geboren.
- Even verder naar het zuiden en het Autobahnkruis Walldorf is bereikt.
- Hier kruisen zich de A5 en de A6.
- De A6 is een rechtstreekse voortzetting van de A67 die loopt van Frankfurt naar Mannheim.
- Aan de A6 ligt op een afstand van 5 km het bekende restaurant "Am Hockenheim Ring" dicht bij de renbaan voor auto's en motoren.
- Bij overnachtingen in de omgeving van Stuttgart kan dit een goed punt zijn voor een theepauze.
- Indien men van deze mogelijkheid gebruik wil maken, dan vanaf het Darmstädter Kreuz de A67 resp. de A6 volgen.
- De A6 geeft bij Dreieck Hockenheim aansluiting in de richting Bingen-Koblenz via de A61.
- Naar het oosten via de A6 verbinding met Neurenberg resp. via de A81 vanaf Kreuz Weinberg met Stuttgart.

 Hardtwald. Km 582	Hardtwald. Km 582 	<div style="border: 1px solid blue; padding: 2px; width: 20px; margin: 2px;">5</div>
--	--	--

Km 580 Uitrit 38	Oftersheim.	
Heidelberg-Schwetzingen.	Kirchheim.	

Heidelberg-Schwetzingen

- Goede uitrit voor van het zuiden komend verkeer naar Heidelberg.
- De plaats Schwetzingen ligt westelijk van de uitrit en tussen de A6 en A5.
- Ligt in een streek die zeer bekend is om de teelt van asperge, die op de zandige bodem van de Rijnvlakte goed gedijt en tot gevolg heeft gehad dat Schwetzingen het middelpunt is geworden van deze asperge teelt.
- De plaats is verder zeer bekend door het 73 ha grote slotpark rond het grote door keurvorst Carl Philipp van Rheinland -Pfalz in de 18de eeuw gebouwde slot, dat in latere tijden door zijn opvolger Carl Theodor werd voltooid.
- Het mooiste slotpark van Duitsland, dat met vele beeldhouwwerken en fonteinën is "versierd".
- In het park het "Schlosstheater" dat keurvorst Carl Theodor liet bouwen en dat één der twee overgebleven baroktheaters in Duitsland is (het andere in Bayreuth).
- Ter plaatse het in 1949 opgerichte bedrijf Richard Thienhaus - Phono-Therm-Umweltschutz dat zich bezighoudt met het uitvinden en vervaardigen van apparatuur tegen geluidshinder.
- De volgende uitrit is die naar de plaatsen Walldorf en Wiesloch oostelijk van onze route gelegen.
- Ook de bekende plaats Hockenheim is van hieraf gemakkelijk bereikbaar.

Neckar/Neckardal

- De rivier ontspringt op de "Baarhoogvalkte" in de omgeving van de plaats Schwenningen in het Zwarte Woud, op een hoogte van 697 meter.
- De rivier heeft zich in de loop der eeuwen een weg gebaad door vele hoogten o.a. het Odenwald en bereikt na 371 km de Rijn bij de stad Mannheim.
- De afstand van Schwenningen naar Mannheim is hemelsbreed maar 165 km.
- De Neckar is door het bouwen van stuwen en sluizen bevaarbaar gemaakt van Mannheim tot de plaats Plochingen in de omgeving van Stuttgart.
- Bevaarbare afstand 203 km 26 Kunstwerken waren hiervoor nodig.
- Het snel stromende water wordt tevens gebruikt voor de opwekking van elektriciteit.
- Het verval van de rivier is 600 meter over de volle stroomlengte.
- Landschappelijk gezien is het Neckardal het fraaist tussen de plaatsen Neckersulm en Heidelberg, daar de rivier zich hier een weg gebaad heeft door het zuidelijke deel van het Odenwald.
- Het dal is op dit traject soms nauw en zeer bochtig met aan weerszijden steile soms tot 400 meter hoogte reikende bergwanden.
- Hier en daar is er geen ruimte genoeg voor de spoorbaan en heeft men tunnels moeten boren in de bergwanden.

Km 573 uitrit 37 Autobahn Kreuz: Heidelberg.	 A656	Via de A656 naar de 	

Hoewel niet direct aan de beschreven route gelegen toch enkele gegevens over de stad Mannheim.

Mannheim ± 335.000 inwoners.

- Gelegen in het land Baden-Württemberg aan de samenvloeiing van Neckar en Rijn.
- In 1606 stichtte keurvorst Friedrich IV van de Pfalz op dit punt de vesting Friedrichsburg. Gezien de vele vluchtelingen uit de stad Heidelberg, waar de kerkelijke twisten in die tijd hoog oplaaiden, groeide de stad snel.
- Tevens grote opbloei doordat keurvorst Karl Philipp zijn residentie (eveneens om de kerkelijke twisten) van Heidelberg naar Mannheim verplaatste.
- Hij liet het prachtige "Keurvorstelijk slot" bouwen, dat het grootste in barokstijl gebouwde paleis in Europa is.
- De frontgevel is 461 meter lang, over het slot is 40 jaar gebouwd.
- In de tweede wereldoorlog werd de stad zwaar beschadigd.
- Merkwaardig is dat de binnenstad de vorm heeft van een afgeplatte ring.
- Om de gehele binnenstad een brede straat de "Ring" geheten.
- De straten binnen deze ring komen alle rechthoekig op elkaar uit en verdelen de binnenstad dan ook in gelijke rechthoeken, die worden aangegeven met een letter en een cijfer.
- De industriewijk is door een brede groenstrook van de binnenstad gescheiden.
- Tegenover Mannheim ligt op de linker Rijnsoever de stad Ludwigshafen, een moderne industriestad met o.a. een grote chemische industrie (BASF-fabrieken).
- Keurvorst Friedrich IV liet ter verdediging van Mannheim op de linker Rijnsoever de "Rheinschanze" in 1606 aanleggen.
- Het is de plaats waar in latere perioden de stad Ludwigshafen werd gebouwd.

Km 569 Uitrit 36
Dossenheim

5

Heidelberg-Dossenheim

- De uitrit geeft toegang tot de aansluitende wegen naar het dorp Dossenheim a/d Bergstrasse, en vandaar via deze route verbinding met de stad Heidelberg, gelegen in het Neckardal.

Stad Heidelberg

- Vanaf de snelweg is vrijwel van de stad niets te zien, een enkele opmerking is hier echter zeker op zijn plaats.
- Heeft ± 134.000 inwoners.
- Schilderachtig gelegen op beide oevers van de rivier de Neckar daar waar deze rivier uit het Odenwald in de Rijmvlakte stroomt
- Met enige moeite is de 568 meter hoge berg de "Königstuhl" met daarop de gelijknamige televisiemast te onderscheiden.
- Op de Königstuhl staat de wereldberoemde ruïne van de stad.
- Werd in de periode 1200 tot 1620 onder verschillende keurvorsten gebouwd.
- Tijdens deze periode van 400 jaar werden verschillende bouwstijlen toegepast hetgeen één der vele bezienswaardigheden is.
- Op bevel van Lodewijk XIV werd het gebouw in de jaren 1689 en 1693 door generaal Mélac en zijn troepen verwoest.
- Daarna werd het gedeeltelijk herbouwd doch in 1764 opnieuw verwoest doch nu door een brand.
- In een latere periode werd het opnieuw gedeeltelijk gerestaureerd.
- In de kelders van het slot het bekende "Heidelberger wijnavat" dat 221.726 liter inhoud heeft met een lengte van 9 meter en een doorsnede van 8 meter.
- Het grootste vat ter wereld vindt men eveneens in Duitsland nl. in de stad Bad Durkheim aan de Duitse Weinstrasse.
- Dit is echter geen wijnavat doch in gebruik als Gaststätte waarvoor het met een inhoud van 1,7 miljoen liter dan ook wel zeer geschikt is.
- In een andere kelder is het Apothekermuseum ondergebracht . de ruïne is via een weg bereikbaar doch ook d.m.v. een bergbaantje vanuit de rand van de binnenstad Heidelberg is één van de oudste universiteitssteden van Duitsland.
- Deze universiteit werd in 1386 gesticht door Rugrecht I (ruim 12.500 studenten).

Enkele oude bouwwerken in de stad

- Karl Theodorbrücke over de Neckar met de Karlstor uit 1775.
- Huize de "Ritter" met een prachtige renaissance gevel uit 1592.
- Het Kurpfälzisches Museum uit 1712 in de Hauptstrasse.
- De stad is één der mooist gelegen steden van Duitsland en wordt daardoor door velen gekozen voor een verblijf van meerdere dagen.
- De stad zelf moet men gezien hebben en daar naast is het prima uitgangspunt voor het maken van tochten in het Odenwald en de Kraichau het gebied tussen Neckar en Rijn ten zuiden van Heidelberg.
- Dan volgt de autobaan kruising Kreuz Heidelberg.
- Naar het westen is hier de goede snelwegverbinding A656 naar het centrum van de stad Mannheim, een afstand van 9 km.
- Naar het oosten komt men via een kort gedeelte van de A656 in de stad Heidelberg.
- Twee kilometer verder naar het zuiden wordt de rivier de Neckar gekruist.

Km 566 Uitrit 35 Ladenburg.
Ladenburg.

Ladenburg

- Uitrit naar o.a. het vakantieverblijfplaatsje Schriesheim a/d Bergstrasse.
- Boven het plaatsje tegen de hellingen van het Odenwald de ruïne van het slot Strahlenburg.
- Bij het dorp behoort ook het op 430 meter hoogte gelegen dorp Schriesheimerhof in het mooie Schriesheimertal.

In Ladenburg ligt Carl Benz begraven

- Het gebouwtje naast het huis waarin hij heeft gewoond, wordt als de eerste garage van de wereld beschouwd.

Km 562 Uitrit 34 Hirschberg.
Heddesheim.

Km 558 uitrit 33 Autobahn Kreuz: Weinheim.	5 A659	Via de A659 naar de 6	5
---	---	--	--

Weinheim ± 42.000 inwoners.

- Gelegen juist ten zuiden van de grens tussen de landen Hessen en Baden Württemberg.
- Prima verblijfplaats door de ligging aan het begin van het Birkenauer en Gorzheimer dal op de achtergrond ziet men van Noord naar Zuid de "Saukopf" (347 m) met uitzichttoren.
- Het oude slot de Wachenburg dat in de jaren 1907/1913 werd herbouwd en waar valken worden afgericht, en halverwege de Wagenberg de burchtruine Wipdeck, die eens tot het klooster van Lorsch behoorde.
- Vele plaatsen langs de Bergstrasse hebben een naam die op "heim" eindigt, soms op "weiler".
- De uitgangen betekenen, gehucht- thuis of woonplaats.

Km 553 Uitrit 32 Hemsbach.	Hemsbach.	5
-----------------------------------	------------------	--

Hemsbach

- Gelegen aan de Bergstrasse links van de snelweg.
- Uit de omgeving komen zeer goede wijnen.

Km 547 Uitrit 31 Heppenheim.	B460 Lorch. B460 Fürth.	5
---	--	--

Heppenheim ± 24.000 inwoners.

- Gelegen aan de voet van de Starkenburg met op de top de ruïnes van het voormalige gelijknamige slot uit 1065.
- Het mooiste gedeelte van de plaats is het marktplein met vele vakwerkhuisen w.o. het raadhuis, bekend is de Pfarrkirche St. Peter, ook wel de Domkerk van de Bergstrasse genoemd.
- Het is een uitstekende verblijfplaats en uitgangspunt voor het maken van tochten in het Odenwald.
- In de apotheek aan het marktplein heeft de bekende Duitse scheikundige Baron Liebig gewerkt als leerling-apotheker.
- Hij heeft als eerste het belang van kalium, fosfor, stikstof, vocht en warmte voor de voeding van planten beschreven.
- Liebig wordt wel de grondlegger van de landbouwchemie genoemd.

Reichenbach

- Ligt aan de voet van de Felsberg.
- Tussen de top en het dorp ligt het Felsenmeer . een massa granietblokken met sporen van bewerking, waarschijnlijk in de 2de tot 4de eeuw door de Romeinen bewerkt.
- Bekend is de Riesensäule die 9 meter 39 lang is en een doorsnede heeft van 1 meter.
- Hierboven is de Nibelungenstrasse genoemd die loopt van Worms naar Würzburg.
- De naam heeft te maken met een heldengedicht dat omstreeks 1200 werd gemaakt in opdracht van bisschop Pilgrim van Passau.

Het Nibelungenlied

- Het verhaalt in strofen van vier verzen, hoe de Bourgondische koningsdochter Kriemhilt de vrouw wordt van Siegfried, die Gunther hielp om Brünhill te verwerven.
- Hoe ze met Brünhill over de waarde van haar resp. echtgenoten twist en hoe deze Siegfried, ze doet vermoorden (Hagen).
- Het verhaalt verder hoe Kriemhilt rouwt en op wraak zinnend huwt met Attila, en ze tenslotte haar broeders en hun gevolg (Nibelungen) naar het Oosten uitnodigt en daar hun volledige ondergang en die van de meeste Hunnen bewerkt.
- Hagen is een figuur uit de Germaanse helden sage en in de Nibelungensage de grimmige verdediger van de politieke belangen van het Bourgondische Vorstenhuis.
- Hij doodt Siegfried.
- Om deze sage te kunnen begrijpen is het noodzakelijk lectuur uit een- bibliotheek te raad plegen.

Km 544 Uitrit 30 Bensheim.	Bensheim.	
-----------------------------------	------------------	---

Bensheim ± 30.000 inwoners.

- Gelegen op de kruising van de Bergstrasse en de B47 de Nibellungenstrasse die loopt van Worms naar Würzburg.
- De stad bezit vele mooie oude vakwerkhuisen.
- Meerdere overblijfselen van oude vestingwerken.
- Op de helling van de Kirchberg de villawijk.
- Boven het stadsdeel Auérbach is van verre de ruïne te zien van het Auerbacher Schloss dat in de 13de eeuw door de graven van Katzenelnbogen werd gebouwd
- In 1674 door de Fransen verwoest.
- In de 19de eeuw gedeeltelijk gerestaureerd.
- Bensheim was in de vorige middeleeuwen bezit van het rijke klooster van Lorsch een paar kilometer westelijk van de stad gelegen, dat in deze omgeving vele bezittingen had.

   Bergstraße.	
--	---

Km 538 Uitrit 29 Zwingenberg.	Alsbach.	
--------------------------------------	-----------------	---

Zwingenberg

- Schilderachtig gelegen tegen de helling van de 517 meter hoge berg de "Melibokus", ook wel "Malchen" genoemd.
- Het is de hoogste top van het Odenwald.
- Het is een plaats met vele oude vakwerkhuisen.
- De top van de Melibokus is per auto bereikbaar vanuit het ten noord-westen van Zwingenberg gelegen dorp Alsbach.
- Aan deze route liggen de ruïnes van het Alsbacher Schloss waar in de maand juli het Schlossfest plaats vindt met een historische optocht en vuurwerk.

Odenwald

- Een prachtig berg- en bosland, ten zuidoosten van Darmstad in de driehoek Main vlakte; Rijn en Spessart gelegen.
- Lengte van Darmstad tot omgeving Heidelberg ongeveer 75 km.
- Goed en uitstekend vakantiegebied.
- Enkele bekende stadjes in dit gebied: Miltenberg; Amorbach; Michelstadt en Erbach.
- De naam van de oude weg van Frankfurt naar Heidelberg de "Alte Bergstrasse" zou doen vermoeden dat het een weg betreft die door en over het gebergte loopt.
- Niets is echter minder waar.
- De weg is aangelegd langs de voet van het Odenwald.
- Ook het landschap waar de weg doorloopt wordt het landschap "Berystrasse" genoemd.

   Alsbach.	
---	---

Km 533 Uitrit 28 Seeheim-Jugendheim	B3 Jugendheim.	
--	-----------------------	---

Seeheim-Jugenheim ± 4.000 inwoners.

- Eerste dorp vanaf het noorden aan de "Alte Bergstrasse" (Frankfurt/Heidelberg) gelegen.
- De snelweg loopt door een gebied dat het Oberrheinische Tiefland wordt genoemd.
- Het is een 35 km brede en een ongeveer 300 km lange "breukzone" in de aardkorst.
- Deze breukzone is een onderdeel van de breukzone die loopt van Zuid Noorwegen naar het Rhônedal in Frankrijk.
- De breuken zijn te onderscheiden aan de soms honderden meters hoge wanden van b.v. het Odenwald, het Zwarte Woud en de Vogezes.
- In deze randgebieden zijn veranderingen in de aardkorst opgetreden en treft men op meerdere plaatsen mineraal- en geneeskrachtige bronnen aan.
- De weg loopt in deze breukzone door meerdere vruchtbare gebieden.
- Hier komen amandel- abrikozenbomen en tamme kastanjes tot rijpheid.

Km 527 Uitrit 27 Eberstdt.

Reinheim.

B426 Pfungstadt.

5

Pfungstadt

- Goede uitrit naar de oude weg Frankfurt - Heidelberg de "Bergstrasse" geheten.
- De plaats Pfungstadt ligt rechts van de weg tussen de A5 en de A67.
- De plaats heeft enige industrie o.a. de Krautol-Werke die lakken en verf produceren.